

אהבת האל מתוך התבוננות בעולם / הרמב"ם, מתוך משנה תורה

הרמב"ם ניסה להסביר שני מושגים ביחס לאל. מצד אחד האדם מצוות לאהוב את האל. מן הצד האחר, הרמב"ם מראה שהאדם צריך להידרש ליראה מהאל. אהבה מול פחד. אלו שני צווים שנדמה שהם אינם עומדים באותו המקום.

ננסה לענות על כמה שאלות ביחס לטקסט:

1. מה דעתכם על הציווי "ואהבת"? האם ניתן לצוות לחוש רגש כלשהו?
2. כיצד לדעת הרמב"ם ההתבוננות בטבע משפיעה על אהבת האדם לאלוהים?
3. לפי הרמב"ם איזה רגש קודם? האהבה או היראה? הסבירו את הקשר ביניהם
4. לפי הרמב"ם מה האדם לומד על עצמו ועל מקומו בעולם מתוך ההתבוננות בטבע?

ועכשיו לטקסט ננסה להבין מה כל זה אומר:

רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי תורה פרק ב
האל הנכבד והנורא הזה--מצוה לאהבו וליראה ממנו, שנאמר "ואהבת, את ה' אלוהיך" (דברים ו,ה; דברים יא,א) ונאמר "את ה' אלוהיך תירא" (דברים ו,יג; דברים י,כ). [ב] והיאך היא הדרך לאהבתו, ויראתו: בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ--מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דויד "צמאה נפשי, לאלוהים--לא אל חי" (תהילים מב,ג).

בתחילה - הרמ"ם במציג את המתח בין שני הציוויים.
"ואהבת את ה' אלוהיך" מול "את ה' אלוהיך תירא"

הרמב"ם שואל - **היאך היא הדרך לאהבתו, ויראתו:** איך אפשר גם וגם?

תשובתו היא כזאת - מרגע שהאדם יתבונן במעשיו והברואיו הנפלאים הגדולים של האל.... יראה את חכמתו האין סופית של האל, הוא מיד מבין ומשבח ומפאר את האל. הוא מבין עד כמה האל ענק וגדול וכל יכול.

נמשיך עם הטקסט:

ב וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו, וירא ויפחד ויידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומד בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דויד "כי אראה שמייך . . . מה אנוש, כי תזכרנו" (תהילים ח,ד-ה).

אחרי שהאדם מתפעל מעבודת האל... הוא מבין עד כמה הוא קטן ולא משמעותי. הוא מבין שהוא בתוך כל המערכת הגדול הזאת, קטן ולא נראה. כלומר הוא מתחיל לקבל "יראה"/ פחד מהאל מעצם העבודה שהוא כל כך קטן.

נמשיך:

ג ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה ריבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בעניין אהבה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם

ומתוך כך, הרמב"ם לומד דברים גדולים. כיצד אדם יכול מצד אחד לאהוב את האל... להתפעל מעבודות אך מצד שני גם לפחד מעצם העובדה שהוא מכיר בחוסר חשיבותו (של האדם). מתוך האהבה יוצא גם החשש.

בפרק הבא בספר משנה תודה, הרמב"ם נותן הוראות מה עושים אחרי שמבינים את האהבה והיראה. למה הוא נועדו:
רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי תורה פרק ד', יב
בזמן שאדם מתבונן בדברים אלו, ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם וכיוצא בו, ויראה חכמתו של הקדוש ברוך הוא בכל היצורים וכל הברואים--מוסיף אהבה למקום, ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב המקום ברוך הוא; ויירא ויפחד משפלותו ודלותו וקלותו, כשיערוך עצמו לאחד מהגופות הקדושים הגדולים, וכל שכן לאחד מהצורות הטהורות הנפרדות מן הגלמים, שלא נתחברו בגולם כלל. וימצא עצמו, שהוא ככלי מלא בושה וכלימה, ריק וחסר.

בקטע השני הרמב"ם מביא המשך של הסבר המתח בין אהבה ויראה.
כאן הרמב"ם מתחיל להסביר על ההתבוננות של האדם על העולם. כאשר אדם מתבונן בעולם בכוכבים (גלגלים) ומסתכל על כל הבריאה מסביב... הוא מוסיף אהבה למקום. האדם חוקר עוד ועוד את העולם.
לפי הרמב"ם זה כמובן בחקירה מדעית. ללמוד על העולם.
נפשו של האדם רק רוצה להוסיף ולחקור וללמוד עוד ועוד.
כאן מגיע הפחד פעם נוספת. משום שככל שהאדם לומד יותר ויותר, הוא מבין עד כמה הוא מבין פחות ופחות.
אפשר לומר שיש כאן פרדוקס... רק אדם שמבין יותר מרגיש שפל בעולם כי הוא מבין כמה דברים הוא אינו יודע. מן הצד האחר, אדם בור מרגיש ביטחון משום שהוא אינו יודע עד כמה הוא לא יודע.